

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

BURSA İLİ

2008 YILI

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI SONUÇ RAPORU

ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE AMACI

İşgücü piyasasında ihtiyaç duyulan meslekleri belirlemek, önümüzdeki dönemlerde istihdam artışı veya azalışı beklenen meslekleri tespit etmek, İşgücü piyasasında meydana gelen değişme ve gelişmeleri izleyerek, bu değişim ve gelişmelerin işgücü ihtiyacı üzerindeki etkisini ortaya çıkartmak ve alınması gerekli önlemleri belirlemek amacıyla Türkiye İş Kurumu ve Sosyal Paydaşlarca 2008 yılında “İşgücü Piyasası Bilgileri Anketi” uygulanmasına karar verilmiştir.

“İşgücü Piyasası Bilgileri Anketi” 4 sorudan oluşmuştur. Anket elektronik ortamda <http://anket.iskur.gov.tr> adresinde bulunmuş ve işverenlerimiz internet üzerinden bu anketi doldurmuşlardır.

Bu çerçevede, 20 Ekim - 5 Aralık 2008 tarihleri arasında, Türkiye’de 81 ilde 10 ve daha fazla kişi istihdam eden tüm kamu ve özel işyerlerinde “İşgücü Piyasası Bilgileri Anketi” uygulanmaya çalışılmıştır.

Bursa il sınırları içerisinde **922** işyeri anketi doldurmuştur. Bu işyerlerinin **387** tanesi 1-9 kişi arası istihdam eden işyeri, **535** tanesi 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleridir. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinin **314** tanesi 50 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleridir.

Anket çalışmasında; meslek sınıflandırması ISCO 88’e göre, iktisadi faaliyet kolları sınıflandırması ise, EFİS’e (Nace Rev. 1.1) göre yapılmıştır.

Yapılan anketle birlikte;

- Çalışanların ve açık işlerin meslekler ve sektörler itibariyle sayısı,
- İhtiyaç duyulan mesleklerin eğitim düzeyleri itibariyle dağılımı,
- Temininde güçlük çekilen meslekler ve
- Önümüzdeki dönem istihdamında artış ya da azalış beklenen meslekler, tespit edilmiştir.

81 il düzeyinde tespit edilen sonuçlar, iller ve Türkiye Geneli itibariyle raporlaştırılmıştır. Sonuçların İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulunun, İl Müdürlüğümüzün ve diğer kullanıcıların çalışmalarına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Zamanını ayırarak anketimizi cevaplayan tüm işverenlerimize emeği geçen Kurum çalışanlarına ve Sosyal Paydaşlarımıza teşekkür ederiz.

TABLO 1: ÇALIŞANLARIN SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI

SEKTÖR ADI	TOPLAM				1-9 İSTİHDAMLI İŞYERLERİ				10 + İSTİHDAMLI İŞYERLERİ			
	İŞ YERİ SAYISI	ERKEK	KADIN	TOPLAM	İŞ YERİ SAYISI	ERKEK	KADIN	TOPLAM	İŞ YERİ SAYISI	ERKEK	KADIN	TOPLAM
Toptan ve Perakende Ticaret	201	5.998	2.933	8.931	105	227	91	318	96	5.771	2.842	8.613
Tekstil ve Tekstil Ürünleri İmalatı	129	10.304	8.487	18.791	24	65	15	80	105	10.239	8.472	18.711
Gayrimenkul, Kiralama ve İş Faaliyetleri	97	1.515	788	2.303	68	83	79	162	29	1.432	709	2.141
İnşaat	55	1.655	116	1.771	26	83	10	93	29	1.572	106	1.678
Ana Metal ve Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı	54	8.280	532	8.812	10	25	8	33	44	8.255	524	8.779
Ulaştırma, Depolama ve Haberleşme	49	3.105	592	3.697	23	56	16	72	26	3.049	576	3.625
Başka Yerde Sınıflandırılmamış İmalatlar	38	1.924	686	2.610	17	57	5	62	21	1.867	681	2.548
Ulaşım Araçları İmalatı	34	19.742	1.193	20.935	1	1	0	1	33	19.741	1.193	20.934
Diğer Sosyal, Toplumsal ve Kişisel Hizmet Faaliyetleri	34	770	235	1.005	23	48	13	61	11	722	222	944
Oteller ve Lokantalar	32	713	430	1.143	19	37	9	46	13	676	421	1.097
Gıda Ürünleri, İçecek ve Tütün İmalatı	28	2.375	617	2.992	9	28	6	34	19	2.347	611	2.958
Kamu Yönetimi ve Savunma, Zorunlu Sosyal Güvenlik	21	843	560	1.403	9	5	8	13	12	838	552	1.390
Makine ve Teçhizat İmalatı	20	1.679	103	1.782	5	24	4	28	15	1.655	99	1.754
Plastik ve Kauçuk Ürünleri İmalatı	17	905	170	1.075	6	26	2	28	11	879	168	1.047
Mali Aracı Kuruluşların Faaliyetleri	15	55	47	102	12	27	18	45	3	28	29	57
Elektrikli ve Optik Donanım İmalatı	14	2.785	2.535	5.320	3	4	2	6	11	2.781	2.533	5.314
Sağlık İşleri ve Sosyal Hizmetler	13	179	255	434	6	1	7	8	7	178	248	426

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI BURSA İLİ SONUÇ RAPORU

Kimyasal Madde ve Ürünler İle Suni Elyaf İmalatı	12	596	42	638	3	10	3	13	9	586	39	625
Tarım, Avcılık ve Ormanlık	11	1.030	277	1.307	3	15	1	16	8	1.015	276	1.291
Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünlerin İmalatı	11	849	52	901	3	12	0	12	8	837	52	889
Ağaç Ürünleri İmalatı	8	861	49	910	1	1	0	1	7	860	49	909
Kağıt Hamuru, Kağıt ve Kağıt Ür. İmal.; Bas. ve Yay.	8	621	163	784	1	6	2	8	7	615	161	776
Enerji Üreten Maddeler Hariç Maden. ve Taşocakçılığı	6	382	35	417	1	3	0	3	5	379	35	414
Elektrik, Gaz, Buhar ve Sıcak Su Üretimi ve Dağıtımı	5	122	9	131	2	3	1	4	3	119	8	127
Eğitim	3	2	8	10	3	2	8	10	0	0	0	0
Enerji Veren Madenlerin Madenciliği ve Taşocakçılığı	2	3	1	4	2	3	1	4	0	0	0	0
Deri ve Deri Ürünleri İmalatı	2	22	2	24	1	3	0	3	1	19	2	21
Kok Kömürü, Raf. Edil. Petrol Ür. ve Nükleer Yak. İm.	2	78	6	84	1	4	0	4	1	74	6	80
Ev İçi Personel Çalıştıran Hane Halkları	1	119	50	169	0	0	0	0	1	119	50	169
TOPLAM	922	67.512	20.973	88.485	387	859	309	1.168	535	66.653	20.664	87.317

Tarım sektöründe 11, Sanayi sektöründe 390, İnşaat sektöründe 55 ve Hizmetler sektöründe 466 işyeri olmak üzere toplam 922 adet işyeri anketi doldurmuştur. Anketi dolduran işyerlerinin % 58'i 10 ve daha fazla kişi çalıştıran işyeridir.

İşyeri sayısı en fazla Toptan Perakende Ticaret sektöründe bulunmaktadır. Toplam işyerlerinin % 21,8'i Ticaret sektöründedir. 9 ve daha az kişi istihdam eden işyerlerinde de en fazla işyeri Ticaret sektöründedir. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerleri ise en çok Tekstil sektöründedir.

Toplam çalışan sayısında da ön plana çıkan sektörler ise Tekstil, Ulaşım Araçları İmalatı ve Ticarettir. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde çalışanların en fazla istihdam edildiği sektör Ulaşım Araçları İmalatıdır. Toplam çalışanların % 23,7'si Ulaşım Araçları İmalatı sektöründedir. 9 ve daha az kişi istihdam eden işyerlerinde çalışanların % 27,2'si Ticaret sektöründe, 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde çalışanların % 21,4'ü Ulaşım Araçları İmalatı sektöründe çalışmaktadır.

Çalışanların % 76,3'ü erkek, % 23,7'si kadındır. Erkeklerin % 29,2'si Ulaşım Araçları İmalatı sektöründe çalışmaktadır. Kadınların % 40,5'i Tekstil sektöründe çalışmaktadır. Toplam çalışanlar içerisinde Eğitim ve Sağlık sektöründe çalışan kadın sayısı çalışan erkek sayısından fazladır.

9 ve daha az kişi istihdam eden işyerlerinde çalışan erkeklerin % 26,4'ü, kadınların % 29,4'ü Ticaret sektöründe istihdam edilmektedir. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde çalışan erkeklerin % 29,2'si, kadınların % 5,7'si Ulaşım Araçları İmalatı sektöründe istihdam edilmektedir.

İşyerlerinin % 58'i 10 ve daha fazla kişi istihdamlı işyerleri iken, bu işyerleri toplam çalışanların % 98,7'sini istihdam etmektedir.

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI BURSA İLİ SONUÇ RAPORU

TABLO: 2 ÇALIŞANLARIN MESLEKLERİNE GÖRE DAĞILIMI

MESLEK ADI	TOPLAM			1-9 İSTİHDAMLI			10 + İSTİHDAMLI		
	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM	ERKEK	KADIN	TOPLAM
Diğer Makine Alıştırıcı-Montörleri	3.890	53	3.943	0	0	0	3.890	53	3.943
El Ve Makine Dikişçisi (Genel)	698	2.696	3.394	1	1	2	697	2.695	3.392
Beden İşçisi (Genel)	2.032	1.341	3.373	48	13	61	1.984	1.328	3.312
Beden İşçisi (Temizlik)	2.224	899	3.123	0	0	0	2.224	899	3.123
Diğer Kaynakçılar ve Pürmüzcüler	2.211	0	2.211	1	0	1	2.210	0	2.210
Ambalajcı (Elle)	1.138	865	2.003	8	9	17	1.130	856	1.986
Nezaretçi ve Usta başı (Elektronik Teçhizat İmalat ve Donanım)	971	878	1.849	0	0	0	971	878	1.849
Dokumacı (Dokuma Makineleri Operatörü)	1.156	624	1.780	26	3	29	1.130	621	1.751
Makine Montajcısı (Genel)	1.732	0	1.732	0	0	0	1.732	0	1.732
Kalite Kontrolcü	1.388	194	1.582	5	0	5	1.383	194	1.577
Büro Memuru (Sevk ve Tesellüm)	1.452	120	1.572	3	6	9	1.449	114	1.563
Diğer İmalat ve İlgili İşçiler (Makine İle)	1.400	144	1.544	3	1	4	1.397	143	1.540
Dikiş Makinesi Operatörü (Kumaş)	622	901	1.523	5	1	6	617	900	1.517
Diğer Dokuyucular, Kontrolörler, Onarımcılar	695	684	1.379	0	0	0	695	684	1.379
Diğer Büro Memurları	914	428	1.342	2	1	3	912	427	1.339
Soğuk Kaynak İşçisi	1.316	0	1.316	0	0	0	1.316	0	1.316
Metal İşleme Tezgahı Operatörü (Genel)	1.164	21	1.185	6	0	6	1.158	21	1.179
Diğer İmalat ve İlgili İşçiler (Elle)	485	586	1.071	0	0	0	485	586	1.071
Baskıcı (Tekstil)	860	131	991	0	0	0	860	131	991
Makine Mühendisi (Genel)	885	74	959	1	0	1	884	74	958
Büro Memuru (Personel)	595	362	957	13	2	15	582	360	942
Büro Memuru (Genel)	499	296	795	17	14	31	482	282	764

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI BURSA İLİ SONUÇ RAPORU

Diğer İplik İşçileri ve Sarıcıları	401	376	777	3	0	3	398	376	774
Diğer Boyacılar (İnşaat ve Bakım Hariç)	682	0	682	0	0	0	682	0	682
Makineci (Dikiş)	173	508	681	2	0	2	171	508	679
Sıcak Metal Dövmeci	679	0	679	0	0	0	679	0	679
Şoför (Yük Taşıma)	673	0	673	14	0	14	659	0	659
Saat Satış Elemanı	381	286	667	25	13	38	356	273	629
Diğer Gıda Konserveleri	569	88	657	0	0	0	569	88	657
Çamaşırhane Elemanı (Yıkama)	486	84	570	0	0	0	486	84	570
Depo Hamalı	533	31	564	8	1	9	525	30	555
Diğer Kauçuk Mamuller İmalat İşçileri	493	59	552	0	0	0	493	59	552
Diğer Metal İşleme Tezgahı Operatörleri	287	248	535	5	0	5	282	248	530
Diğer Metal İşlemcileri	530	5	535	0	0	0	530	5	535
Satış Elemanı (Tanıtım)	331	200	531	23	16	39	308	184	492
Güvenlik Görevlisi	484	17	501	15	0	15	469	17	486
Torna Tezgahı Operatörü (Tornacı)	495	1	496	1	0	1	494	1	495
Diğer Motorlu Araç Tamirci Makinistleri	440	50	490	2	0	2	438	50	488
Mekanik Bakım-Onarımcı	488	0	488	0	0	0	488	0	488
Diğer Mobilyacılar ve İlgili İşçiler	463	19	482	0	0	0	463	19	482
Diğer Bükücüler, Dokuyucular, Trikotajcılar, Boyacılar ve İl. İşçi.	246	228	474	0	0	0	246	228	474
Garson (Servis Elemanı)	359	100	459	10	0	10	349	100	449
Üst Düzey Yöneticisi (Ulaştırma, Haberleşme Ve Depolama)	434	4	438	6	0	6	428	4	432
Kumaş Boyacısı	396	37	433	0	0	0	396	37	433

Çalışanların mesleklerine göre dağılımında en fazla çalışanın bulunduğu ilk 44 meslek Tablo 2’de gösterilmiştir.

Toplamda en fazla çalışılan meslekler Diğer Makine Alıştırıcı-Montörleri, El Ve Makine Dikişçisi (Genel) ve Beden İşçisi (Genel)’dir. Erkeklerin en çok çalıştığı meslek Diğer Makine Alıştırıcı-Montörleri iken kadınların en çok çalıştığı meslek El Ve Makine Dikişçisi (Genel)’dir.

9 ve daha az kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla çalışılan meslekler Beden İşçisi (Genel) ve Satış Elemanı (Tanıtım)dır. Erkeklerin en fazla çalıştığı meslekler Beden İşçisi (Genel) iken Kadınların en fazla çalıştığı meslek Satış Elemanı (Tanıtım)dır.

TABLO 3: MESLEKLERE GÖRE AÇIK İŞLER			
MESLEKLER	TOPLAM	1-9	10+
El ve Makine Dikişçisi (Genel)	35	0	35
Argon Kaynakçısı (Tiğ Kaynakçısı)	20	0	20
Metal İşleme Tezgahı Operatörü (Genel)	15	0	15
Makineci (Dikiş)	15	0	15
CNC Tezgah Operatörü	12	0	12
Beden İşçisi (Genel)	11	10	1
Hadde Muylu Freze Tezgahı Ayaracı-Operatörü (Metal İşçiliği)	10	0	10
Diğer Dokuyucular, Kontrolörler, Onarıcılar	10	0	10
Plastik Enjeksiyon Kalıplama Makinesi Operatörü	10	0	10
Ütücü (Elle)	10	0	10
Tekstil Kalite Kontrol Teknisyeni	8	0	8
Saat Satış Elemanı	6	0	6
Deri Giyim Dikişçisi	6	0	6
Kurye	5	0	5
Mobilya İmalatçısı	5	0	5
Dikiş Makinesi Operatörü (Kumaş)	5	0	5
Diğer Mensucat Beyazlatıcıları/Kasarlayıcıları, Boya. ve Terb.	5	0	5
Düz Boyama Makinesi Operatörü	5	0	5
Kalite Kontrolcü	4	0	4
Dış Ticaret Meslek Elemanı	4	0	4
Kendi İşletmesinde Çalışan (Perakende Ticaret)	3	0	3
Elektrik-Elektronik Mühendisi	3	0	3
Makine Mühendisi (Genel)	3	0	3
Pazarlama Sorumlusu(Alişveriş Merkezi)	3	2	1
Muhasebe Meslek Elemanı	3	3	0
Bilet Satış Elemanı (Gişe/Banko)	3	0	3
Elektrik ve Elektronik Malzemeleri Satış Elemanı	3	0	3

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI BURSA İLİ SONUÇ RAPORU

Gaz Altı Kaynakçısı	3	0	3
Elektrikli Ev Aletleri Bakım-Onarımcısı	3	0	3
Diğer Motorlu Araç Sürücüleri	3	0	3
Beden İşçisi (İnşaat)	3	1	2
Sistem Tasarımcısı	2	2	0
Diğer Mühendisler	2	0	2
Orman Mühendisi	2	0	2
Hemşire (Genel)	2	0	2
Kalite Kontrol Teknisyeni	2	0	2
Güvenlik	2	0	2
İklimlendirme-Soğutma Teknikeri	2	0	2
Makine Teknikeri	2	0	2
Müşteri Temsilcisi	2	1	1
Sigorta Memuru	2	2	0
Soğuk Kaynak İşçisi	2	0	2
Kalıpcı	2	0	2
Isıl İşlemci	2	0	2
Şekillendirme Makinesi Operatörü (Metal)	2	0	2
Soğutma Sistemi Operatörü	2	0	2
Freze Tezgahı Operatörü (Metal İşçiliği)	2	0	2
Alıştırıcı-Montör (Ağaç İşleme Makineleri)	2	0	2
Diğer Elektronik Cihazlar Montörleri	2	0	2
Diğer İmalat ve İlgili İşçiler (Makine İle)	2	0	2
Motosiklet Sürücüsü	2	0	2
Danışma ve Bagaj Hizmetleri Elemanı (Bel Boy)	2	0	2
Bobinaj İşçisi (Elle)	2	0	2
Diğer Üst Düzey Yöneticileri	1	0	1
Elektrik Mühendisi (Genel)	1	0	1
Endüstri Mühendisi (Genel)	1	0	1
Tekstil Mühendisi	1	0	1
Mekatronik Mühendisi	1	0	1
Elektrik-Elektronik Teknisyeni	1	0	1
Laborant (Tekstil)	1	0	1
Dokuma Teknisyeni	1	0	1
Sigortacılık Meslek Elemanı	1	1	0
Pazarlamacı	1	1	0
Mubayaacı	1	0	1
Satın Alma Mümessili	1	0	1
Muhasebeci (Genel) (Defter Tutan)	1	1	0

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI BURSA İLİ SONUÇ RAPORU

Diğer Sporcular ve İlgili Personel	1	1	0
Hukuk Sekreteri	1	1	0
Büro Memuru (Maliyet Hesabı)	1	0	1
Ön Muhasebe Elemanı	1	0	1
Garson (Servis Elemanı)	1	1	0
Diğer Koruyucu Güvenlik Elemanları	1	0	1
Satış Elemanı (Tanıtım)	1	1	0
Diğer Madenciler ve Taş Ocakçılar	1	1	0
Marangoz (Genel)	1	0	1
Diğer Elektrik Tesisatçıları	1	0	1
Metal Döküm Kalıpcısı	1	0	1
Torna Tezgahı Ayarçı Operatörü (Metal İşçiliği)	1	0	1
Mekanik Bakım-Onarımcı	1	0	1
Diğer Elektrikli Eşya Montajcıları ve İlgili Elektrik İşçileri	1	0	1
Elektrik Tamircisi	1	0	1
Diğer Elektronik Montörleri	1	0	1
Radio, Televizyon ve Elektronik Cihazlar Bakım-Onarımcısı	1	0	1
Mobilya Üst Yüzey İşlemcisi	1	1	0
Ağaç İşleyen Tezgah Operatörü (Genel)	1	0	1
Kumaş Boya Hazırlayıcısı	1	0	1
Şoför (Yolcu Taşıma)	1	0	1
Şoför (Yük Taşıma)	1	1	0
TOPLAM	313	31	282

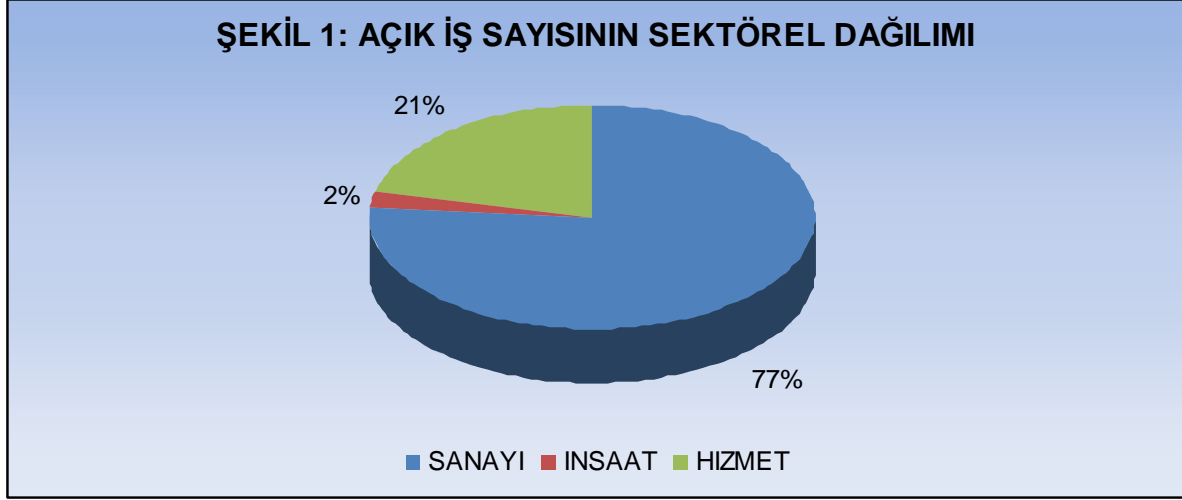
Anketin yapıldığı zamanda işyerlerinin ihtiyaç duyduğu eleman sayısını ve mesleklerini gösteren tablo yukarıda yer almaktadır.

En fazla açık iş El ve Makine Dikişçisi (Genel) mesleğinde bulunmaktadır. Bunun dışında en çok Argon Kaynakçısı (Tıg Kaynakçısı) ve Metal İşleme Tezgahı Operatörü (Genel) mesleklerinde açık iş bulunmaktadır. 313 kişilik açık iş toplam 88 farklı mesleğe dağılmıştır. Açık işlerin önemli bir kısmının nitelik gerektiren meslekler olması dikkat çekici diğer bir noktadır.

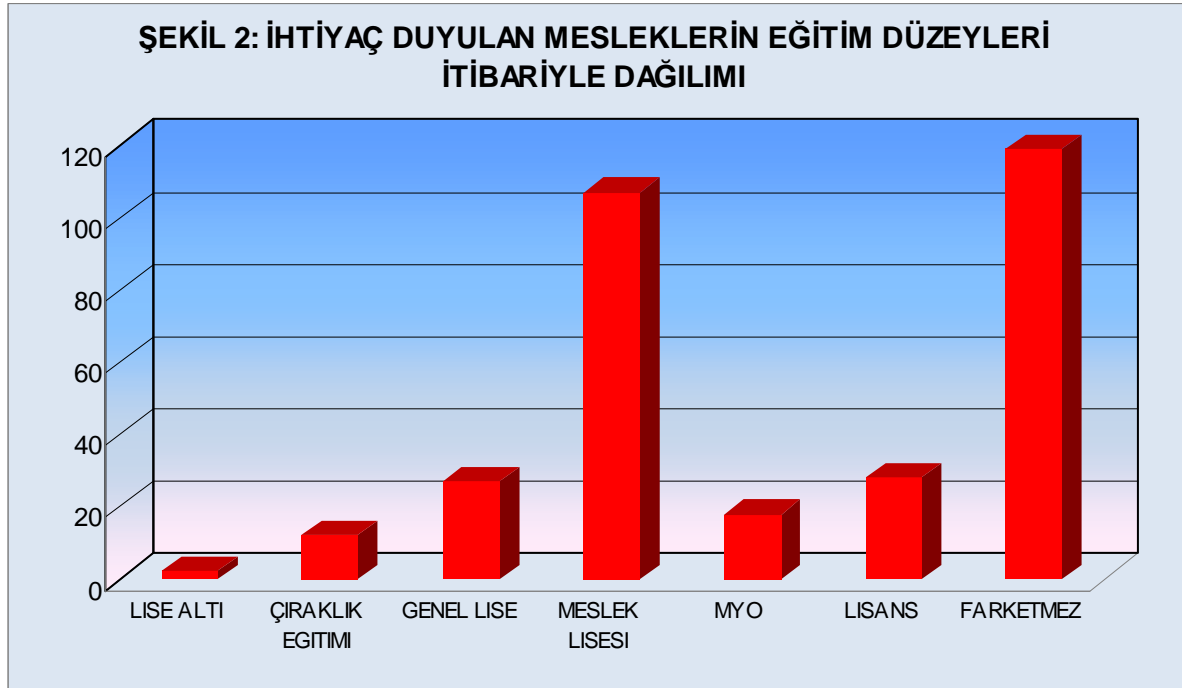
9 ve daha az kişi çalıştıran işyerlerinde en fazla açık iş Beden İşçisi (Genel) mesleğindedir. Bu işyerlerinden 31 kişilik açık iş alınmıştır.

10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla açık iş El ve Makine Dikişçisi (Genel), Argon Kaynakçısı (Tıg Kaynakçısı) ve Metal İşleme Tezgahı Operatörü (Genel) mesleklerindedir.

Toplam 313 kişilik açık işin % 90'ı 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinden alınmıştır.

Açık işlerin % 77'si Sanayi sektöründe iken, % 21'i Hizmetler sektöründe ve % 2'si İnşaat sektöründedir. Tarım sektöründe açık iş talebi yoktur.

Mevcut açık işlerde istenen eğitim durumlarına bakarsak; açık işler için en çok fark etmez seçeneği tercih edilmektedir. Ayrıca sırasıyla meslek lisesi, lisans ve genel lise mezunları da açık işler için en çok tercih edilen eğitim düzeyleridir.

TABLO 4: TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER			
MESLEKLER	TOPLAM	1-9	10+
Argon Kaynakçısı (Tiğ Kaynakçısı)	50	0	50
Oto Boyacı	41	0	41
Satış Elemanı	26	0	26
El Ve Makine Dikişçisi (Genel)	25	0	25
Dikiş Makinesi Operatörü (Kumaş)	20	0	20
Kalite Kontrolcü	15	0	15
Baskıcı (Cam) (Makineyle)	15	0	15
Makineci (Dikiş)	15	0	15
Elektrik-Elektronik Mühendisi	13	0	13
Gaz Altı Kaynakçısı	13	0	13
Diğer Kaynakçılar ve Pürmüzcüler	12	0	12
Metal Levha İşçisi (Genel)	10	0	10
İnşaat Çeliği İşçisi (Atölye)	10	0	10
Beden İşçisi (Genel)	10	0	10
Diğer Dokuyucular, Kontrolörler, Onarıcılar	8	0	8
Punta Kaynak Makinesi İşçisi	8	0	8
Eczacı Kalfası	7	0	7
Danışma ve Bagaj Hizmetleri Elemanı (Bel Boy)	7	0	7
Oto Kaportacı	6	0	6
Büro Memuru (Sevk ve Tesellüm)	5	0	5
Diğer Elektrik Tesisatçıları	5	0	5
Baskıcı (Tekstil)	5	0	5
Eksantrik Pres Tezgahı Operatörü	5	0	5
Metal Pres Operatörü	5	0	5
Plastik Enjeksiyon Kalıplama Makinesi Operatörü	5	0	5
Düz Boyama Makinesi Operatörü	5	0	5
Forklift Operatörü	5	0	5
Diğer Mühendisler	4	0	4
Mubayaacı	4	0	4
Diğer Motorlu Araç Sürücüleri	4	0	4
Büro Yönetimi ve Sekreterlik Meslek Elemanı	3	0	3
Soğuk Kaynak İşçisi	3	0	3
Matbaa İşçisi (Genel)	3	0	3
Döşeme Biçici	3	0	3
Metal Bükme Tezgahı Operatörü	3	0	3
Mekatronik Teknikeri	2	0	2
Tekstil Kalite Kontrol Teknisyeni	2	0	2

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI BURSA İLİ SONUÇ RAPORU

Bilgisayar Operatörü	2	0	2
Yönetici Sekreter	2	1	1
Diğer İnşaat Boyacıları	2	0	2
Çok Millî Özel Torna Tezgahı Ayarçı-Operatörü (Metal İşçiliği)	2	0	2
Diğer Metal İşleme Tezgahları Ayarçı-Operatörleri	2	0	2
Torna Tezgahı Ayarçı Operatörü (Metal İşçiliği)	2	0	2
Elektrikli Ev Aletleri Bakım-Onarımcısı	2	0	2
Mobilya İmalatçısı	2	0	2
Soğutma Sistemi Operatörü	2	0	2
Cnc Tezgah Operatörü	2	0	2
Tarak Makinesi Operatörü	2	2	0
Kumaş Boya Hazırlayıcısı	2	0	2
Motosiklet Sürücüsü	2	0	2
Diğer Hafriyat Makineleri ve İlgili Teçhizat Operatörleri	2	0	2
Diğer Hizmetçiler ve İlgili Hizmet İşçileri	2	0	2
Ütücü (Elle)	2	0	2
Biyokimyager	1	0	1
Makine Mühendisi (Motor ve Makine) (Deniz Hariç)	1	0	1
Orman Mühendisi	1	0	1
Mekatronik Mühendisi	1	0	1
Eczacı	1	0	1
Hemşire (Genel)	1	0	1
Hemşire (Koruyucu Sağlık Hizmetleri)	1	0	1
Elektrik Tesis İşletme Bakım Teknisyeni	1	0	1
Güvenlik	1	0	1
İklimlendirme-Soğutma Teknikeri	1	0	1
Laborant (Boya)	1	0	1
Laborant (Tekstil)	1	0	1
Sağlık Memuru	1	0	1
Dış Ticaret Meslek Elemanı	1	0	1
Ön Muhasebe Elemanı	1	0	1
Muhasebe Meslek Elemanı	1	0	1
Diğer Koruyucu Güvenlik Elemanları	1	0	1
Nezaretçi Ve Ustabaşı (Madencilik, Taşocakçılık ve Sondajcılık)	1	1	0
Kalıp Tamircisi (Elle) (Metal Dökümcülüğü)	1	0	1
Mekanik Bakım-Onarımcı	1	0	1
Diğer Elektrikli Eşya Montajcıları ve İlgili Elektrik İşçileri	1	0	1
Diğer Elektronik Montörleri	1	0	1
Diğer Radyo ve Televizyon Tamircileri	1	0	1

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI BURSA İLİ SONUÇ RAPORU

Balık Temizleme ve Satış İşçisi	1	0	1
Şekerleme İmal İşçisi (Elle)	1	0	1
Kumaş Boyacısı	1	0	1
Pres Döküm Makinesi Operatörü	1	0	1
Diğer Mensucat Beyazlatıcıları/Kasarlayıcıları, Boya. ve Terbiyecileri	1	0	1
Jet Boya Makinesi Operatörü	1	0	1
Otobüs Şoförü (Kaptan)	1	0	1
Şoför (Yük Taşıma)	1	0	1
Sipariş Alıcı	1	0	1
Depo Hamalı	1	0	1
TOPLAM	447	4	443

Temininde güçlük çekilen meslekler ve bu mesleklerde ihtiyaç duyulan kişi sayısı yukarıdaki tabloda gösterilmiştir.

En çok temininde güçlük çekilen meslekler Argon Kaynakçısı (Tığ Kaynakçısı), Oto Boyacı ve Satış Elemanıdır. Temininde güçlük çekilen mesleklerde istihdam edilmek istenen kişilerin % 11,2'si Argon Kaynakçısı (Tığ Kaynakçısı)'dır. Açık iş bulunan meslekler ile Temininde güçlük çekilen meslekler arasında kısmen paralellik görülmektedir.

Temininde güçlük çekilen mesleklerin mesleki nitelik ve beceri gerektiren meslekler olması diğer dikkat çekici bir noktadır.

9 ve daha az kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla temininde güçlük çekilen meslek Tarak Makinesi Operatörüdür. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla temininde güçlük çekilen meslekler Argon Kaynakçısı (Tığ Kaynakçısı), Oto Boyacı ve Satış Elemanıdır.

447 kişilik temininde güçlük çekilen meslekler 86 farklı mesleğe dağılmıştır. Temininde güçlük çekilen kişi sayısının % 99,1'i 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerindedir.

TABLO 5: 12 AY SONRA İSTİHDAM ARTIŞI BEKLENEN MESLEKLER			
MESLEKLER	TOPLAM	1-9	10+
Beden İşçisi (Genel)	59	11	48
Kasiyer	50	0	50
Dikiş Makinesi Operatörü (Kumaş)	50	0	50
Satış Elemanı	35	1	34

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI BURSA İLİ SONUÇ RAPORU

Beden İşçisi (İnşaat)	33	1	32
Satış Elemanı (Tanıtım)	21	1	20
Diğer Elektronik Cihazlar Montörleri	20	0	20
Şarküteri, Bakkal ve Gıda Pazarları Satış Elemanı	20	0	20
Metal Levha İşçisi (Genel)	20	0	20
Diğer Dokuyucular, Kontrolörler, Onarımcılar	15	0	15
Yatak İmalat İşçisi	15	0	15
Şoför (Yolcu Taşıma)	10	0	10
Bilet Satış Elemanı (Gişe/Banko)	10	0	10
Kurye	10	0	10
Çelikhane İşçisi (Genel)	10	0	10
Şoför (Yük Taşıma)	9	0	9
Yönetici (Perakende Ticaret)	5	0	5
Büro Memuru (Personel)	4	0	4
Diğer Tuğla Örücüler, Taş Duvarcılar	4	4	0
Sayfa Tertipçisi	4	0	4
Üst Düzey Yöneticisi (Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama)	4	0	4
Diğer Motorlu Araç Sürücüler	3	0	3
Kumaş Boyacısı	3	0	3
Elektrikli Ev Aletleri Bakım-Onarımcısı	3	0	3
Soğutma Sistemi Operatörü	3	0	3
Gaz Altı Kaynakçısı	3	0	3
İklimlendirme-Soğutma Teknikeri	3	0	3
Dokuma Teknisyeni	2	2	0
Sigorta Memuru	2	2	0
Nakışçı	2	0	2
Elektronik Teknikeri	2	0	2
Üretim Yöneticisi (İmalat Sanayi)	2	0	2
Ev Cihazları Teknikeri	2	0	2
Muhasebe Meslek Elemanı	2	3	-1
Jet Boya Makinesi Operatörü	2	0	2
Reçmeci	2	0	2
Kumaş Sarıcı	2	0	2
Diğer Tıp Doktorları	2	0	2
Diğer İnşaat Boyacıları	2	0	2
Laborant (Tekstil)	2	0	2
Elektrikçi (Genel)	2	0	2
Malzeme Planlama Memuru	1	0	1
Hukuk Sekreteri	1	1	0

Üretim Planlama Memuru	1	0	1
Nezaretçi ve Ustabaşı (Madencilik, Taşocakçılık ve Sondaj.)	1	1	0
Diğer Sporcular ve İlgili Personel	1	1	0
Dış Ticaret Meslek Elemanı	1	0	1
Kumaş Boya Hazırlayıcısı	1	0	1
Bilgisayarlı Muhasebe Elemanı	1	1	0
Garson (Servis Elemanı)	1	1	0
Satıcı (Teknik Mamuller)	1	1	0
Satın Alma Mümessili	1	0	1
Matbaa İşçisi (Genel)	1	0	1
TOPLAM	466	31	435

Anket düzenlendikten 12 ay sonra, çalışan sayısında artış beklenen meslekler ve hangi meslekte ne kadar artış beklendiği yukarıdaki tabloda gösterilmiştir. Bu tablo bize bir anlamda 12 ay sonraki beklenen açık işleri vermektedir.

Toplam istihdamda en çok artış beklenen Beden İşçisi (Genel), Kasiyer ve Dikiş Makinesi Operatörü (Kumaş)'dür. İstihdam artışının % 12,7'sinin Beden İşçisi (Genel) mesleğinde olacağı öngörülmüştür.

9 ve daha az kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla istihdam artışı beklenen meslek Beden İşçisi (Genel)'dir.

10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla istihdam artışı beklenen meslek Beden İşçisi (Genel)'dir.

Tahmin edilen 466 kişilik istihdam artışının % 93,4'ünün 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde olacağı öngörülmektedir.

Artış beklenen meslekler genellikle nitelik gerektiren mesleklerdir. Bunun içinde bugünden önlem alınmalı ve bu mesleklerle ilgili eleman yetiştirilmelidir. Tabi ki Öğretmen, Mühendis gibi açık bulunan mesleklerde kısa vadede önlem almak mümkün olamamaktadır. Ancak mesleki ve teknik eğitim ile kısa sürede eleman yetiştirilebilecek mesleklere ağırlık verilebilir.

TABLO 6: 12 AY SONRA İSTİHDAM AZALIŞI BEKLENEN MESLEKLER			
MESLEKLER	TOPLAM	1-9	10+
Nezaretçi ve Ustabaşı (Elektronik Teçhizat İmalat ve Donanım)	-300	0	-300
Diğer Makine Alıştırıcı-Montörleri	-260	0	-260
Diğer Kaynakçılar ve Pürmüzcüler	-201	0	-201

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI BURSA İLİ SONUÇ RAPORU

Plastik Mamuller Montaj İşçisi	-101	0	-101
Büro Memuru (Sevk ve Tesellüm)	-100	0	-100
Diğer Boyacılar (İnşaat ve Bakım Hariç)	-100	0	-100
Sıcak Metal Dövmeci	-58	0	-58
Mobilya İmalatçısı	-30	0	-30
İnşaat Çeliği İşçisi (Atölye)	-30	0	-30
Diğer Metal Levha ve Metal İnşaat İşçileri	-25	0	-25
Diğer Metal Levha İşçileri	-25	0	-25
El ve Makine Dikişçisi (Genel)	-25	0	-25
Tekstil Kalite Kontrol Teknisyeni	-24	-3	-21
Betonarme Demircisi	-18	0	-18
Kauçuk Yoğurucu	-17	0	-17
Kalite Kontrolcü	-13	0	-13
Tünel Kalıpçı (İnşaat)	-12	0	-12
Bobinaj İşçisi (Elle)	-12	0	-12
Dokumacı (Dokuma Makineleri Operatörü)	-11	0	-11
Diğer İplik İşçileri ve Sarıcıları	-11	0	-11
Taksi Şoförü	-10	0	-10
Ütücü (Elle)	-10	0	-10
Torna Tezgahı Ayaracı Operatörü (Metal İşçiliği)	-10	0	-10
Beden İşçisi (Bina İnşaatı)	-10	0	-10
Diğer Koruyucu Güvenlik Elemanları	-10	0	-10
Metal İşleme Tezgahı Operatörü (Genel)	-10	0	-10
Soğuk Kaynak İşçisi	-9	0	-9
Diğer İmalat ve İlgili İşçiler (Makine İle)	-7	0	-7
Plastik Enjeksiyon Kalıplama Makinesi Operatörü	-6	0	-6
Mobilya Döşemecisi	-5	0	-5
Sekreter (Genel)	-5	0	-5
Kesimhane İşçisi	-5	0	-5
Diğer Döşemeciler ve İlgili İşçiler	-5	0	-5
Diğer Çatı İşçileri	-5	0	-5
Mobilya Satış Elemanı	-4	0	-4
Diğer Metal Döküm Kalıpçıları ve Maça Yapıcıları	-4	0	-4
Diğer Büro Memurları	-3	0	-3
Meydancı Şefi	-3	-3	0
Depo Hamalı	-3	0	-3
Mekanik Bakım-Onarımcı	-3	0	-3
Ambalajcı (Elle)	-3	-4	1
Sıhhi Tesisatçı	-2	0	-2

Diğer İmalat ve İlgili İşçiler (Elle)	-2	0	-2
Büro Memuru (Maliyet Hesabı)	-2	0	-2
Büro Memuru (Genel)	-2	0	-2
Kalıp Teknisyeni (Tekstil Konfeksiyon)	-2	-2	0
Diğer Tahmil-Tahliye ve İlgili Yük Taşıma İşçileri	-1	0	-1
Forklift Operatörü	-1	0	-1
Bina Bakımcısı	-1	-1	0
Diğer Boyacılar (İnşaat ve Bakım Hariç) (Makineyle)	-1	0	-1
Makine Kalite Kontrolcüsü ve Deneyicisi	-1	0	-1
Diğer Resepsiyoncular ve Seyahat Acentesi Memurları	-1	0	-1
TOPLAM	-1.519	-13	-1.506

Anketin uygulanmasından 12 ay sonra azalış beklenen meslekler yukarıdaki tabloda gösterilmiştir.

Bu tablo toplamda azalış beklenen mesleklere göre hazırlanmıştır. Bir meslekte toplamda azalış beklenirken 9 veya daha az kişi istihdam eden işyerlerinde artış beklenebilir. Bu sebeple tabloda artı değerlerde bulunmaktadır.

Toplam istihdamda en fazla azalış beklenen meslekler; Nezaretçi ve Ustabaşı (Elektronik Teçhizat İmalat ve Donanım), Diğer Makine Alıştıncı-Montörleri ve Diğer Kaynakçılar ve Pürmüzcülerdir. Toplamda 52 meslekte 1.519 kişilik istihdam azalışı beklenmektedir.

9 ve daha az kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla istihdam azalışı beklenen meslek Ambalajcı (Elle)'dir.

10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla istihdam azalışı beklenen meslekler Nezaretçi ve Ustabaşı (Elektronik Teçhizat İmalat ve Donanım), Diğer Makine Alıştıncı-Montörleri ve Diğer Kaynakçılar ve Pürmüzcülerdir.

Tahmin edilen 1.519 kişilik istihdam azalışının % 99,2'sinin 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde olacağı öngörülmektedir.

TABLO 7: 12 AY SONRA İSTİHDAMDA BEKLENEN SEKTÖREL DEĞİŞİM			
SEKTÖR	TOPLAM	1-9	10+
Toptan ve Perakende Ticaret	201	4	197
Ulaştırma, Depolama ve Haberleşme	42	0	42
Başka Yerde Sınıflandırılmamış İmalatlar	21	1	20
Kağıt Hamuru, Kağıt ve Kağıt Ür. İmal.; Bas. ve Yay.	4	0	4

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI BURSA İLİ SONUÇ RAPORU

Diğer Sosyal, Toplumsal ve Kişisel Hizmet Faaliyetleri	3	3	0
Gıda Ürünleri, İçecek ve Tütün İmalatı	1	0	1
Mali Aracı Kuruluşların Faaliyetleri	1	1	0
Sağlık İşleri ve Sosyal Hizmetler	1	1	0
Kamu Yönetimi ve Savunma, Zorunlu Sosyal Güvenlik	-2	0	-2
Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünlerin İmalatı	-5	0	-5
İnşaat	-7	9	-16
Enerji Üreten Maddeler Hariç Maden. ve Taşocakçılığı	-12	1	-13
Gayrimenkul, Kiralama ve İş Faaliyetleri	-13	6	-19
Plastik ve Kauçuk Ürünleri İmalatı	-17	0	-17
Makine ve Teçhizat İmalatı	-23	0	-23
Tekstil ve Tekstil Ürünleri İmalatı	-54	-8	-46
Ana Metal ve Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı	-74	0	-74
Elektrikli ve Optik Donanım İmalatı	-396	0	-396
Ulaşım Araçları İmalatı	-724	0	-724
TOPLAM	-1.053	18	-1.071

İstihdam artışı veya azalışı beklenen mesleklerin sektörel dağılımına bakıldığında; toplamda en fazla istihdam artışı beklenen sektörlerin; Toptan ve Perakende Ticaret, Ulaştırma, Depolama ve Haberleşme ve Başka Yerde Sınıflandırılmamış İmalatlar olduğu görülmektedir.

9 ve daha az kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla istihdam artışı beklenen sektörün; İnşaat olacağı tahmin edilmektedir.

10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla istihdam artışı beklenen sektörlerin; Toptan ve Perakende Ticaret, Ulaştırma, Depolama ve Haberleşme ve Başka Yerde Sınıflandırılmamış İmalatlar olduğu görülmektedir.

Toplamda en fazla istihdam azalışı beklenen sektörler ise Ulaşım Araçları İmalatı ve Elektrikli ve Optik Donanım İmalatı sektörleridir.

9 ve daha az kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla istihdam azalışı beklenen sektör ise Tekstil ve Tekstil Ürünleri İmalatı sektörüdür.

10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla istihdam azalışı beklenen sektörler Ulaşım Araçları İmalatı ve Elektrikli ve Optik Donanım İmalatı sektörleridir.

Anket düzenlendikten 12 ay sonra meslekler bazında öngörülen net istihdam artışından net istihdam azalışı çıkarıldığında, toplam istihdamın 1.053 kişi azalacağı beklenmektedir. 9 ve daha az kişi istihdam eden işyerlerinde istihdamın 18 kişi

artacağı, 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde istihdamın 1.071 kişi azalacağı beklenmektedir.

Toplam istihdamın bir yıl sonra % 1,2 oranında, 10 ve daha fazla kişi çalıştıran işyerlerinde de % 1,2 azalacağı öngörülmektedir. 9 ve daha az kişi çalıştıran işyerlerinde ise istihdamın % 1,5 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Anket dolduran işyerlerinin % 1,2'si Tarım sektöründe, % 42,3'ü Sanayi sektöründe, % 6'sı İnşaat sektöründe, % 50,5'i Hizmetler sektöründe faaliyet göstermektedir. Anket dolduran işyerlerinin % 58'i 10 ve daha fazla kişi, % 42'si 9 ve daha az kişi istihdam eden işyeridir. Çalışanların % 76,3'ü erkek iken, % 23,76'si kadındır. Erkeklerin en çok çalıştığı meslek "**Diğer Makine Alıştırıcı-Montörleri**" iken, kadınların en çok çalıştığı meslek "**El Ve Makine Dikişçisi (Genel)**"dir.

Toplam istihdamın bir yıl sonra % **1,2 oranında**, 10 ve daha fazla kişi çalıştıran işyerlerinde de % **1,2 oranında azalacağı** öngörülmektedir. 9 ve daha az kişi çalıştıran işyerlerinde ise istihdamın % **1,5 oranında artacağı** tahmin edilmektedir.

Anketin yapıldığı dönemde **313 açık iş** tespit edilmiştir. En fazla açık iş **El ve Makine Dikişçisi (Genel)** mesleğinde bulunmaktadır. 9 ve daha az kişi çalıştıran işyerlerinde en fazla açık iş **Beden İşçisi (Genel)** mesleğindedir. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla açık iş **El ve Makine Dikişçisi (Genel)**, **Argon Kaynakçısı (Tığ Kaynakçısı)** ve **Metal İşleme Tezgahı Operatörü (Genel)** mesleklerindedir. Toplam 313 kişilik açık işin % 90'ı 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinden alınmıştır.

En çok temininde güçlük çekilen meslekler, **Argon Kaynakçısı (Tığ Kaynakçısı)**, **Oto Boyacı ve Satış Elemanı**dır. Temininde güçlük çekilen mesleklerde istihdam edilmek istenen kişilerin% **11,2'si Argon Kaynakçısı (Tığ Kaynakçısı)**'dir.

9 ve daha az kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla temininde güçlük çekilen meslek **Tarak Makinesi Operatörüdür**. 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla temininde güçlük çekilen meslekler **Argon Kaynakçısı (Tığ Kaynakçısı)**, **Oto Boyacı ve Satış Elemanı**dır. Temininde güçlük çekilen kişi sayısının % 99,1'i 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerindedir.

Toplam istihdamda en çok artış beklenen **Beden İşçisi (Genel)**, **Kasiyer ve Dikiş Makinesi Operatörü (Kumaş)**'dür. İstihdam artışının % **12,7'sinin Beden İşçisi (Genel)** mesleğinde olacağı öngörülmüştür.

9 ve daha az kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla istihdam artışı beklenen meslek **Beden İşçisi (Genel)**'dir.

10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla istihdam artışı beklenen meslek **Beden İşçisi (Genel)**'dir.

Tahmin edilen 466 kişilik istihdam artışının % 93,4'ünün 10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde olacağı öngörülmektedir.

İstihdamında en fazla azalış beklenenler; Nezaretçi ve Ustabaşı (Elektronik Teçhizat İmalat ve Donanım), Diğer Makine Alıştırıcı-Montörleri ve Diğer Kaynakçılar ve Pürmüzcüler meslekleridir.

9 ve daha az kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla istihdam azalışı beklenen meslek ***Ambalajcı (Elle)***'dir.

10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla istihdam azalışı beklenen meslekler ***Nezaretçi ve Ustabaşı (Elektronik Teçhizat İmalat ve Donanım), Diğer Makine Alıştırıcı-Montörleri ve Diğer Kaynakçılar ve Pürmüzcülerdir.***

Sektörel olarak en fazla istihdam artışı Toptan ve Perakende Ticaret, Ulaştırma, Depolama ve Haberleşme ve Başka Yerde Sınıflandırılmamış İmalatlar sektörlerinde beklenirken, en fazla istihdam azalışı ise Ulaşım Araçları İmalatı ve Elektrikli ve Optik Donanım İmalatı sektörlerinde beklenmektedir.

10 ve daha fazla kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla istihdam artışı beklenen sektör Toptan ve Perakende Ticaret iken en fazla istihdam azalışı beklenen sektörün Ulaşım Araçları İmalatı olduğu görülmektedir

9 ve daha az kişi istihdam eden işyerlerinde en fazla istihdam artışı beklenen sektör İnşaat, en fazla istihdam azalışı beklenen sektör ise Tekstil sektörüdür.

Eleman temininde güçlük çekilen mesleklerde özellikle Argon Kaynakçısı (Tığ Kaynakçısı) ve Oto Boyacı mesleklerinin ön plana çıktığını, 12 ay sonra ise Ticaret alanında istihdam ihtiyacı ortaya çıkacağı öngörülmüştür.

Bu kapsamda Aktif İstihdam Politikaları, işgücü ihtiyacı duyulan ve temininde güçlük çekilen mesleklere yöneltilmelidir. İşgücü ihtiyacı duyulan mesleklerde mesleki eğitim kursları açılmalı ve bu kurslarda işgücü piyasasının aradığı nitelik ve becerilere yönelik eğitim verilmelidir. İş ve Meslek Danışmanlığı faaliyetleri ile işsizler ve öğrenciler işgücü piyasasının eleman ihtiyacı duyduğu mesleklere yönlendirilmelidir.